

Kazinczy Ferenc

BÁCSMEGYEINEK ÖSZVESZEDETT LEVELEI

Nincsihez Bácsmegyei

Soprony, jan. 21. Nincsi, nekem te vagy minden gondolatom. Napról-napra, óráról-órára inkább érzem, hogy nélküled nem élhetek. Reád emlékeztet minden kicsinység. Ha dolgaim mindentől elvonszanak, ha a legnagyobb figyelemmel nekiállok írásomnak, huss, papirosomon képed! s midőn sétálni indulok, vezérem leszen s kalauzom, előttem megyen, mint a világosság felhője ment a pusztában bujdosóknak. – Tegnap egy patak szélén ögyelegantem, s veled töltött boldog napjaimra gondolkozám, s abban kerestem, abban találtam vigasztalást, hogy majd ismét veled leszek, hogy majd ismét boldog leszek karjaid között. – De hátha Nincsidet másnak kellene látnod karjai között? e gondolat szökött keresztül fejemen. Hátha a szerént kellene eltöltened nélküle napjaidat, mint im ezeket töltöd most? Ha ezt ki fognám-e állhatni? kérdém, s azon pillanatban egy fiatal nyár ötlött a víz szélén szemeimbe. A patak megáradott vala, s az egyik hab a másika után csapkodá a fiatal. Ez elhajlék, s ha a víz kevés ideig elcsendesedett, új erőt látszott gyűjteni. Míg még törzsöködben velő vagyom, mondám, míg még erősen állasz, nem tarthatsz a víz dühétől: de ha gyökereid közül el léssen kapva a föld, ha élteto nedvedet a férgek kiszívják, s a patak úgy kezd ismét ingatni, óh, akkor oda léssesz! – Az emberi sors képe mindenben és mindenhol, kedves leány! – Élj boldogul! Írj hamar! Nyugtalan várom leveledet.

Bácsmegyei Marosihoz

Buda, aug. 9. Nincsi már asszony. Szentpéteri a grádicson várt. Kiterjesztett karral jöve felém, s a legelevenebb örvendés tüze, mely minden erében lángolva égett s arcát ellepé, áthatott reám. Elborzadtam látására, de magamhoz térvén legottan, megölelém ötet tettetés nélkül, szíves kívánásaival mindannak, amit önmaga óhajtott, s az ő karjain értem a szála ajtajáig, melynek szárnyai egyszerre rántattanak félre előttem. Marosi! oh miért nem nyele el engem a föld azon látás alatt, mely itten vára! – Nincsi a szála közepén, fejjér öltözetben, violakék bodrokkal, s hosszú fekete haját virág, és gyöngykötélékekbe aggatva – s megette az esketés oltára, mely már várá áldozatját!

Vége lévén a ceremoniának, midőn mindenek az új pár felé tolakodtanak, alkalmasan bírván magammal, én is feléjük menék. Nincsi épen gyönyörű könyűit szárasztotta fel. Bár ezek légyenek az utolsó könyűk, melyeket nagysádnak szemeiből

Ferenc Kazinczy

RACCOLTA DI LETTERE DI BÁCSMEGYEI

Bácsmegyei a Nincsi

Sopron, 21 Gennaio. Nincsi, ogni mio pensiero sei tu. Di giorno in giorno, d'ora in ora, sento di non poter vivere senza di te. Anche la minima cosa mi ricorda te. Quando ho da fare o quando con la massima concentrazione mi metto a scrivere, ecco, sulla carta appare il tuo viso! Quando vado a fare una passeggiata, sei tu a condurmi, a guidarmi camminando davanti a me, come nel deserto la nube di luce davanti agli esuli. – Ieri, bighellonando lungo un rivo, pensavo ai giorni trascorsi insieme; ho cercato e ho trovato consolazione nel pensare che, rivedendoti, tra le tue braccia mi sarei sentito felice di nuovo. – E se tu dovessi vedere la tua Nincsi tra le braccia di un altro? mi balenò in mente il pensiero. Forse dovrai passare i tuoi giorni senza di lei, come questi qui? Ce la farei a sopportarlo? mi domandai, e in quell'attimo notai un giovane pioppo sul limite dell'acqua. Il rivo stava in piena e onde si infrangevano una dopo l'altra contro il giovane albero. Questo si piegò, tuttavia dava l'impressione di riprendersi con forze nuove non appena l'acqua s'acquietava per un po'. Fin quando avrai midollo nel tronco, dissi, fin quando riuscirai a tenerti saldo sul tronco, non avrai da temere la violenza dell'acqua: ma una volta che l'acqua avrà sciacquato via la terra in mezzo alle tue radici e gli insetti avranno finito di succhiare la tua forza vitale e il rivo incomincerà a scuoterti di nuovo, allora, per te sarà la fine! Cara ragazza, l'immagine del destino umano si manifesta in ogni cosa e dappertutto! Vivi felice! Scrivimi presto! Aspetto con impazienza la tua lettera.

Lettera di Bácsmegyei a Marosi

Buda, 9 Agosto. Nincsi ormai è sposata. – Szentpéteri mi aspettava sul giardino. Venne incontro a me con braccia aperte e il suo viso, infiammato dal fuoco della gioia più viva che ardeva in ogni sua vena a piena forza, fece effetto anche su di me. La sua vista m'inorridì ma mi ripresi subito e lo abbracciai senza fingere. Con tutto il cuore gli augurai d'avere ciò che desiderava per sé stesso e a lui sottobraccio raggiunsi la porta della sala, le cui ante furono aperte di colpo insieme. Ahi, Marosi! perché non fui inghiottito dalla terra davanti a quel che mi stava aspettando! – Al centro della sala Nincsi, vestita di bianco, con balze di colore violetto, i lunghi capelli neri tirati su con ghirlande di fiori e di perle – e, dietro di lei, nell'attesa della sua vittima, l'altare dello spozalizio! –

fájdalmas érzés fog kifacsarni! mondám. Hevült képzelésem csalt-e meg, vagy talán valóság volt, amit láttam, nem tudom, s szorosan vizsgálni nem akarom: azt tudom, hogy e szép szemekről egy tekintet repüle reám, mely lelkemnek minden csendét örökre elölte volna, ha azt csak most veszthettem volna el. A vacsoránál Endrédi mellett fogtam helyet jó távol Nincsitől. Megszállott a szesz borral ölni el bánatomat, de Endrédi nem engedte, s nem volt senki az asztalnál, aki szenvedéseimet megsejthette volna. – Vacsora után Szentpéteri kért, hogy a táncot nyissam meg a menyasszonnyal, s teljesítettem kérését. Elkeményedett szívvel, de tántorogva léptem Nincsihez, s kiállék vele az első helyre. A menüet első lépései alatt már alig bírtam magamat; midőn pedig elválánk, s Nincsi, előntve minden keccsel, melyeket a mai nap örömei még neveltek, de titkolni óhajtott háborodással, előttem és mellettem el-elsuhinta, midőn szép ujjairól a jegy-gyémánt reám lövette, annyira összeháborodám, hogy egy taktot sem tudtam tenni, sőt azt is feledém, ha jobbra kell-e mennem, vagy balra. A nézők közt suttogások támadtanak, s Nincsi, aki látá, hogy reszketek, sietve véget érni. Színleltem, hogy egészségem nem engedi, hogy tovább táncoljak, s a végaszobába vonám magamat, honnan kiláthaték a táncolók közé, s ott néki eresztém magamat az eltaposott szerelem s megcsalt remény kifakadásainak. Endrédi látta, mit szenvedek, s nem távozott el mellőlem; s most annyira köszönöm alkalmatlan barátságát, amennyire azáltal magamat akkor bántva, ingerelve érzém.

Közel éjfélleg e kínos állapotban valék, s Endrédi reáveve, hogy innánk pincset, mely nekem kedvet fogna adni és erőt. Az ital annyira feléleszté szellememet, hogy egyszerre derült elmével lépheték a táncolók közé, s most az önte másokba is vígasságot, aki kevéssel elébb a közörömet ellátszott fojtani akarni. A muzsika contredanset szólaltata meg. Lelkemben egykori és hányszori! boldogságaimnak emlékezete támada fel. Helyet fogék a táncolók közt. Nincsinek ábrája ragyogott az örömtől, s oh mely könnyűséggel, milyet én kedves síklásokkal repüle végig a táncolók sorain! Ki valék forgatva magamból, s az előltnek gondolt szerelem ismét magas lángokban ége keblemben. Ezen pillanatban engemet ére a tour, hogy Nincsivel alólról felig jőjek, s midőn ott el kellett vala eresztenem ujjait, hogy ő jobbra, én balra essünk, eltüzesedésemben oly erővel találám tartani, hogy el nem fordulhatott.

Egy parancsoló, neheztelő tekintetet vete reám. – Bocsánatot! kiálték, s szemeim ázva voltak. Midőn a tour ismét reánk jöve, oly tágan nyujtám neki kezemet, hogy bátran, rettegés nélkül fogadható el, s szerencsére a contredansnak vége vala. Négyfelé széledni kezdének a vendégek, Szentpéteri intett, hogy álljon elő szekere. Reszketett minden tetemem. Nincsi azon öltözetben, mellyel már indult a szekér felé, tére hozzám búcsúzni. Ez oly véletlen történt, hogy sikoltva rogytam lábaihoz. Endrédi beszélé mit csináltak velem, mert én nem emlékezem továbbra, s hogy Nincsi betegeskedésimnek s az erőltetett táncnak tulajdonítá elgyengülésemet, s

A cerimonia terminata, mentre tutti si accalcavano verso i novelli sposi, cercai di tenermi a freno, date le circostanze, e mi avviai anch'io verso di loro. Nincsi si stava asciugando le sue meravigliose lacrime. Siano queste le ultime lacrime che il sentimento di dolore strappa agli occhi vostri, signora! le dissi. Sarà stata la mia fervida immaginazione ad ingannarmi oppure la realtà di ciò che vedevo, non saprei, non voglio entrare nei dettagli: so solo che, da quei begli occhi uno sguardo si pose su di me, cosa che avrebbe fatto tacere per sempre tutto il silenzio della mia anima se in quell'attimo avessi potuto perderla. Durante la cena, occupai il posto accanto ad Endrédi, a buona distanza da Nincsi. Assalito, pensai di affogare il dolore nel vino, ma Endrédi non me lo consentì e, ad ogni modo, alla tavola nessuno avrebbe supposto che stessi soffrendo. – Dopo cena Szentpéteri mi pregò di aprire le danze insieme alla sposa e io risposi alla sua richiesta. Benché vacillante sui miei passi, avvicinai Nincsi col cuore indurito e insieme ci posizionammo in prima fila. Durante i primi passi del minuetto a malapena riuscivo a sopportare, quando poi ci separammo e Nincsi, ancora colma di tutte le grazie dettate dalle gioie della giornata, nascondendo volutamente la sua indignazione, di tanto in tanto ripassava davanti a me o nelle mie vicinanze, eh va bene ma, nel momento in cui ostentò verso di me il diamante dell'anello di fidanzamento dalle sue belle dita, mi sconvolsi al punto da non riuscire più a fare un passo, non solo, e senza ricordarmi se dovessi girare a sinistra o a destra. Tra il pubblico nacque un certo mormorio e Nincsi, che mi vedeva tremare, s'affrettò a porre fine alla danza. Feci finta di non poter continuare a causa della mia salute e mi trascinai fino all'ultima stanza, da dove avevo la possibilità di osservare quelli che erano in pista a ballare, e lì mi lasciai andare agli sfoghi dell'amore calpestato e della speranza ingannata. Endrédi comprendeva la mia sofferenza e mi rimase accanto; ora gli sono grato per la sua amicizia inopportuna, la quale in quel momento preciso mi faceva sentire più che altro offeso e irritato.

Questo stato penoso durò quasi fino a mezzanotte, quando Endrédi mi persuase a mandare giù un punch, cosa che mi avrebbe restituito l'entusiasmo e la forza. L'alcool rianimò lo spirito in me, tanto da poter rientrare improvvisamente tra i danzatori con mente briosa, la quale cosa adesso destò gioia anche negli altri, mentre prima era sembrata voler soffocare l'allegria generale. La musica attaccò con la contredanse. Nella mia anima si risvegliò la memoria della felicità vissuta una volta, e quanta! Occupai un posto tra i danzatori. Dal viso di Nincsi splendeva gioia e, ah, con quale leggerezza e scivolamenti stava volando tra le file dei danzatori. Ero sconvolto, e l'amore creduto ucciso ardeva ora nel petto con fiamme alte. In quel momento il tour toccò a me, per avanzare con Nincsi da dietro in avanti e, nel momento in cui dovetti lasciare le sue dita perché lei girasse a destra e io a sinistra, nella mia veemenza non mi accorsi d'averle strette con una forza tale da impedirle di potersi voltare.

hogy egy szobába vitete által, s maga is igyekezett életre hozni. Látván, hogy eszmélni kezdek, jónak látta elveszni a tolongók között; és így én csak Szentpéterinek és Endrédinek köszöném a segédet. Endrédire támaszkodva lemenék a grádicsra, s épen azon pillanatban érek annak fordulójára, midőn Szentpéteri szekérébe emelte zsákmányát, s véle repülve ment. Én is hazajövök. De mint jövök haza, mint fektetének le, arról nem emlékezem. Vas alvás szálla reám, s adta volna, aki teremtett, hogy az volt volna az utolsó! Ott jobb élet van! ott bennünket boldogabb lak vár!

Mint szélesedik szívem ezen odavágyással! mint olvadnak minden kívánságaim, melyeknek kevéssel ezelőtt Nincsi vala egyetlen tárgyak, most, midőn ő éntolem örökre el vagyon véve, azon szíves, azon nyugtalan kívánsággá, hogy halhassak meg! hogy kínjaimból te oldozz fel, halál! te feloldó, megkönnyítő! – Oh Nincsi! Nincsi!

Endrédi Marosihoz

Buda, okt. 11. Általesett rajta! – Irtóztató phantasieből tért magához. Érzette, hogy itt van vége, de attól nem rettegett. – Minek harangoznak? kérdé, midőn én épen kifordultam. Egy gondolatlan azt felelé, hogy valaki haldoklik. Én ezen pillanatban léptem be. Kezem után nyúlt. Köszönöm hűségedet! monda. Idvezeld Nincsit, s az én kedves jó húgomat s férjét! S a halál alvása csendesen vitte által az örökkévalóság hosszú éjébe.

Mi lanciò un'occhiata imperiosa e di rimprovero. – Gridai, mi scusi! con occhi bagnati. Toccava di nuovo a noi a fare il tour ed io le offrii la mano da una certa distanza, perché la prendesse con coraggio, senza esserne terrorizzata, ma fortuna volle che la contredanse fosse terminata. Gli ospiti cominciarono a disperdersi ai quattro venti, e Szentpéteri fece un cenno per avere la sua carrozza pronta. Il corpo mi tremava interamente. Nincsi, così come era vestito per avviarsi verso la carrozza, mi si avvicinò per congedarsi da me. Ciò avvenne tanto inaspettatamente che un urlo cacciando caddi ai suoi piedi. Siccome non ricordavo nulla, fu Endrédi a raccontarmi quel che mi avevano fatto; Nincsi, avendo attribuito la mia debolezza ai malesseri e ai troppo sforzi fatti ballando, mi fece portare in una stanza di sopra, dove lei stessa provò a rianimarmi. Quando vide che ero sul punto di riprendermi, pensò bene di dileguarsi in mezzo alla folla pressante; così, potei ringraziare dell'aiuto dato solo Szentpéteri ed Endrédi. Scesi i gradini appoggiandomi ad Endrédi e arrivai sul pianerottolo proprio nel momento in cui Szentpéteri stava aiutando la sua preda a salire in carrozza per prendere il volo con lei. Tornai anche io a casa. Come avessi fatto ad arrivarci, chi mi mise a letto, non ricordo niente. Mi prese un sonno di piombo e magari il creatore avesse voluto che fosse anche l'ultimo! Lì, di certo, si ha una vita migliore! Lì ci aspetta una dimora migliore! – Nel cuore ho una nostalgia crescente di andarci! quanto a tutti i desideri, il cui soggetto unico era stata Nincsi fino a poco prima, ora che mi è stata strappata per sempre, si stanno trasformando in una cordiale, impaziente voglia di morire! Oh morte, sii tu a liberarmi dalla pena! tu, che solvi, tu che sollevi! – Oh, Nincsi! Nincsi!

Lettera di Endrédi a Marosi

Buda, 11. Ott. Ce l'ha fatta! – Si era ripreso da una phantasie terribile. Pur rendendosi perfettamente conto che si trattava della fine, non ne era terrorizzato. – Perché stanno suonando le campane? – domandò mentre uscivo. Qualcuno, senza pensarci, gli rispose: per un moribondo. Rientrai proprio in quell'attimo. Egli mi prese la mano. Grazie per la tua lealtà! disse. Saluta Nincsi e la mia cara sorella e suo marito! Il sonno della morte lo portò con sè in silenzio nella lunga notte dell'eternità.

1789